

Міністерство освіти і науки України
Державний заклад «Луганський національний університет імені Тараса Шевченка»
Навчально-науковий інститут педагогіки і психології
КАФЕДРА ПСИХОЛОГІЇ



ПРОГРАМА
КОМПЛЕКСНОГО ВИПУСКОВОГО ІСПИТУ
ДРУГОГО (МАГІСТЕРСЬКОГО) РІВНЯ ВИЩОЇ ОСВІТИ
ОП «ПСИХОЛОГІЯ»

Полтава - 2023

ПОЯСНЮВАЛЬНА ЗАПИСКА

Згідно стандарту вищої освіти України: другий (магістерський) рівень, галузь знань 05 Соціальні та поведінкові науки, спеціальність 053 Психологія затвердженого та введеного в дію наказом Міністерства освіти і науки України від 24. 04.2019 №564 <https://mon.gov.ua/storage/app/media/vishcha-osvita/zatverdzeni%20standarty/2019/04/25/053-psikhologiya-mag.pdf> атестація здобувачів вищої освіти освітньої програми ОП «Психологія» проводиться у формі публічного захисту кваліфікаційної роботи магістра і комплексного випускового іспиту зі спеціальності.

Комплексний випусковий іспит зі спеціальності являє собою підсумкову звітно-оцінювальну процедуру, метою якої є встановлення рівня сформованості ПРН передбачених ОП «Психологія»:

ПР1. Здійснювати пошук, опрацювання та аналіз професійно важливих знань із різних джерел із використанням сучасних інформаційно-комунікаційних технологій.

ПР2. Вміти організовувати та проводити психологічне дослідження із застосуванням валідних та надійних методів.

ПР3. Узагальнювати емпіричні дані та формулювати теоретичні висновки.

ПР4. Робити психологічний прогноз щодо розвитку особистості, груп, організацій.

ПР5. Розробляти програми психологічних інтервенцій (тренінг, психотерапія, консультування тощо), проводити їх в індивідуальній та груповій роботі, оцінювати якість.

ПР6. Обґрунтовувати, розробляти просвітницькі матеріали, дослідницькі або творчі проекти та освітні програми, впроваджувати їх, отримувати зворотній зв'язок, оцінювати результати та якість.

ПР7. Доступно і аргументовано представляти результати досліджень або аналізу документів та матеріалів у писемній та усній формах, формулювати обґрунтовані судження і пропозиції з фахових питань, брати участь у фахових дискусіях, готувати проекти документів з фахових питань.

ПР8. Оцінювати ступінь складності завдань діяльності та приймати рішення про звернення за допомогою або підвищенням кваліфікації.

ПР9. Вирішувати етичні дилеми з опорою на норми закону, етичні принципи та загальнолюдські цінності. Організовувати освітній процес на гуманістичних засадах

ПР10. Здійснювати аналітичний пошук відповідної до сформульованої проблеми наукової інформації та оцінювати її за критеріями адекватності.

ПР11. Здійснювати адаптацію та модифікацію існуючих наукових підходів і методів до конкретних ситуацій професійної діяльності.

В основу випускового іспиту покладена ідея системного дворівневого аналізу здатності здобувача вищої освіти ефективно виконувати фахові завдання, спираючись на загальнотеоретичну підготовку в галузі психологічної науки, сформоване психологічне мислення, здатність до рефлексії наукового знання, сформовані навички аналізу психологічних проблем особистості та здатності підбирати та реалізовувати систему інтервенцій відповідно до запитів отримувачів психологічних послуг.

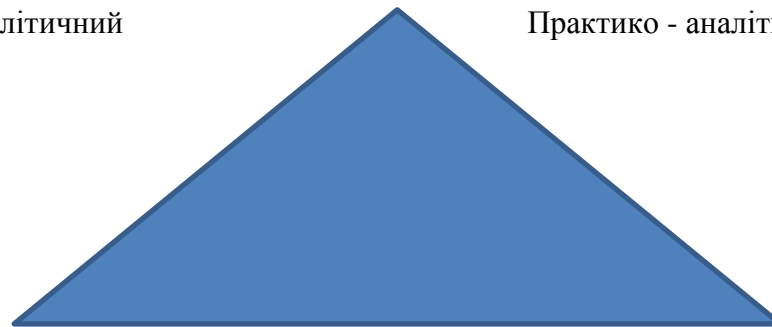
До комплексного випускового іспиту зі спеціальності увійшли **обов'язкові ОК циклу професійної підготовки:**

- Теорія та методологія психологічного дослідження
- Сучасні технології психосоціальної підтримки людини в умовах криз та / або надзвичайних ситуацій
- Нормативний та ненормативний розвиток дітей та молоді
- Етичні аспекти роботи психолога
- Індивідуальна та групова робота з різними (у тому числі особливо вразливими) категоріями клієнтів
- Основи ментального здоров'я людини

- Психологічна допомога військовим та їх родинам
Оцінка екзаменаційної відповіді відбувається на основі моделі «Трикутник».

Теоретико - аналітичний

Практико - аналітичний



Рефлексивний аналіз

Рефлексивна складова є фундаментальним параметром оцінки якості екзаменаційної відповіді, що передбачає демонстрацію здобувачем вищої освіти здатності усвідомлювати актуальні процеси (критично оцінювати власну відповідь, здібності, процес та потенціал).

Теоретико - аналітичний передбачає демонстрацію здобувачем вищої освіти здатності до аналізу науково-психологічних закономірностей і їхньої реалізації в конкретній ситуації.

Практично - аналітична складова передбачає демонстрацію здобувачем вищої освіти здатності до практичної діяльності в межах конкретної теми.

Вказані складові реалізуються в структурі екзаменаційної відповіді, яка складається з двох блоків:

- теоретичного
- практично

До теоретичного блоку входить два питання (перше і друге) білету, які передбачають висвітлення знань з обов'язкових дисциплін професійного циклу.

До практичного блоку входить практико-орієнтована психологічна задача.

Приклад психологічної задачі: **Клієнтка:** жінка, 34 роки.

Жінка 34 роки, має двох синів 8 та 6 років, проживає в Ірпені. Звернулась на Гарячу лінію у зв'язку із гибеллю чоловіка на фронті. Чоловік пішов воювати з початком повномасштабної війни, жінка лишилась сама з дітьми. Було дуже важко самій, треба було працювати та доглядати дітей. Батьки чоловіка не допомагали, бо хворіли.

Жінка звернулась на Гарячу лінію психологічної підтримки, напередодні 9 днів з дня загибелі чоловіка. Вона скаржилась на відчуття несправедливості щодо реакцій на її почуття друзів та близьких. Вона не хоче нікого бачити, приймати співчуття та контактувати з людьми.

Питання: Який психологічний процес переживає жінка? На якому етапі вона знаходиться. Чи нормативними є її реакції. У чому потреба клієнтки? Опишіть алгоритм своїх дій. Яку інформацію Вам важливо ще отримати про клієнтку, щоб обрати інтервенції та /або відкорегувати напрям роботи?

ПИТАННЯ ДЛЯ ПІДГОТОВКИ

1. Поняття «методологія». Функції та завдання методології. Рівні методології.
2. Сутність методу наукового дослідження. Система методів наукового дослідження. Етика наукового дослідження в психології.
3. Методологічні принципи психологічного дослідження
4. Загальна характеристика психологічного дослідження. Рівні і етапи психологічного дослідження.
5. Вимоги до обґрунтування проблеми дослідження і понятійного апарату. Об'єкт і предмет дослідження. Вимоги до змісту гіпотези.
6. Проектування етапів дослідження. Способи фіксації вивченого наукового матеріалу. Вимоги до організації і проведення психологічного дослідження.
7. Методи психологічного дослідження.
8. Метод спостереження, його види, організація та методика його здійснення.
9. Метод експерименту, його види та методика організації.
10. Психодіагностичні методи дослідження. Тести. Анкети. Інтерв'ю.
11. Аналіз продуктів діяльності. Малюнок як метод діагностики.
12. Соціометричні методи в дослідженнях проблем психології. Біографічний метод.
13. Метод експерименту в психології. Залежні та незалежні змінні. Експериментальні та контрольні умови. Артефакти в експерименті.
14. Ефект плацебо або Хоторна; ефект Пігмаліона (Розенталя); ефект аудиторії; ефект первинності (першого враження). Способи подолання помилок.
15. Обробка даних і аналіз результатів дослідження. Мета та можливості.
16. Сутність та задачі кореляційного, регресійного, кластерного, факторного аналізу.
17. Поняття психічного розвитку. Основні теорії психічного розвитку. Показники та фактори розвитку.
18. Періодизація розвитку дитини. Роль діяльності у розвитку дитини. Характеристика різних видів діяльності дитини.
19. Чинники, що призводять до порушення психічного розвитку. Порушення психічного розвитку через захворювання. Структура первинного і вторинного дефектів. Частковий і загальний характер порушення психічного розвитку. Порушення міжфункціональної взаємодії.
20. Психофізіологічний розвиток дитини у пренатальному періоді. Криза новонародженості. Розвиток чуттєвого пізнання та емоційної сфери на першому місяці життя.
21. Розвиток мовлення у немовлят. Етапи розвитку мовлення. Криза першого року життя.
22. Розвиток пізнавальної та емоційно – чуттєвої сфери дитини раннього віку. Криза третього року життя.
23. Порушення розвитку в дошкільному віці та їх діагностика.
24. Психічний розвиток молодшого школяра.
25. Взаємини з однолітками і соціальна компетентність. Розвиток соціального пізнання. Розвиток Я-концепції. Особливості самооцінки та характеру. Криза сьомого року життя.
26. Діагностика готовності до навчання в школі. Порушення розвитку в дошкільному віці та їх діагностика.
27. Самосвідомість підлітків. Криза підліткового віку. Порушення розвитку в підлітковому віці та їх діагностика.
28. Криза юнацького віку. Порушення розвитку в юнацькому віці та їх діагностика.
29. Закономірності психічного розвитку в дорослому віці. Психологічні проблеми ранньої дорослості. Криза тридцяти років. Основні соціальні завдання ранньої дорослості.
30. Порушення розвитку в період ранньої дорослості та їх діагностика.

31. Поняття про кризу та її ознаки. Типи кризових станів. Нормативна та ненормативна криза.
32. Типи криз. Вікові кризи. Професійні кризи. Сімейні кризи. Суїцидальна криза. Криза втрати.
33. Поняття про надзвичайну ситуацію. Ознаки надзвичайної ситуації. Класифікація надзвичайних ситуацій.
34. Типи реакцій людини на надзвичайну ситуацію: гострі та відтерміновані реакції на надзвичайну ситуацію. Психодіагностика кризових станів та реакцій людини на надзвичайні ситуації.
35. Поняття про ментальне здоров'я людини, його ознаки та фактори порушення.
36. Перша психологічна допомога. Аналіз різних моделей ППД.
37. Кризове психологічне консультування. Етапи та специфіка кризового психологічного консультування. Кризова інтервенція.
38. Базові техніки стабілізації людини в кризовому стані.
39. Телефонне консультування. Алгоритм телефонного консультування.
40. Кризове консультування в ситуаціях ризику безпеки. Агресивні та аутоагресивні реакції, їх діагностика та принципи надання психологічної допомоги.
41. Криза втрати. Типи втрат. Етапи переживання втрати.
42. Горе, як гострий кризовий стан. Патологічне переживання горя. Психологічна допомога при переживанні горя.
43. Поняття про психологічний дебрифінг Д. Мітчела. Загальна мета та завдання дебрифінгу. Фази дебрифінгу. Переваги та обмеження дебрифінгу.
44. Поняття про психологічний супровід. Основні етапи психологічного супроводу.
45. Реакція дітей різних вікових категорій на кризи та надзвичайні ситуації. Діагностика кризових реакцій дитини.
46. Використання ігрових технік в подоланні наслідків перебування в кризовій та/або надзвичайній ситуації з дітьми та дорослими.
47. Поняття про резильєнтність. Структура та шляхи розвитку резильєнтності людини в умовах кризи.
48. Психологічне подолання як індивідуальний спосіб взаємодії із кризовою ситуацією. Конструктивний та деструктивний копінг.
49. Вікарна травма. Професійне вигорання та його ознаки. Діагностика та профілактика.
50. Супервізія та інтервізія як форми турботи про себе.
51. Посттравматичне зростання особистості. Діагностика та шляхи розвитку.
52. Етичні принципи і стандарти професійної діяльності психолога.
53. Етичні пастки та шляхи їх вирішення. Етика роботи з дітьми та родинами.
54. Бойова психічна травма та її наслідки для психіки. Психологічні чинники подолання психотравмуючого впливу стрес-факторів.
55. Психоедукація як сучасна форма роботи з підтримки ментального здоров'я.
56. Група як системна структура, що має здатність до самозбереження та саморегуляції. Поняття «групової динаміки». Свідомі і несвідомі процеси групової динаміки.
57. Психологічна допомога жертвам сексуального насилля. Алгоритм роботи. Модель кризової інтевенції у роботі з жертвами сексуального насилля. Принципи роботи з жертвами сексуального насилля.
58. Алгоритм дій та завдання психолога у роботі з вимушеними переселенцями.
59. Психологічна характеристика залежної поведінки. Загальні питання залежності. Алгоритм психологічної інтервенції узалежненої поведінки.
60. Психологічна допомога та підтримка осіб з обмеженими можливостями та людей похилого віку.

ЛІТЕРАТУРА ДЛЯ ПІДГОТОВКИ

- Етичний кодекс психолога. Психолог. 2017. №43 (139). С.1-4 (вкладка).
- Положення про психологічну службу системи освіти України (03.05.1999)
- Лист МОН від 02.08.2022 № 1/8794-22 «Щодо діяльності психологічної служби у системі освіти в 2022/2023 навчальному році»
- Про Загальнодержавну програму «Національний план дій щодо реалізації Конвенції ООН про права дитини» на період до 2016 року: Закон України, 5 берез. 2009 р. // Голос України. – 2009. – 31 берез. – С. 16.
- Хартія прав людини: Загальна Декларація прав людини (Прийнята Генеральною Асамблеєю ООН 10 грудня 1948р.)
- Колтунович Т. А. Етичний кодекс психолога : навч.-метод. посіб.; Чернів. Нац. ун-т ім. Ю. Федьковича. Чернівці : Рута, 2017. 232 с. Малахов В.А. Етика: Курс лекцій: Навч. посібник. – К.: Либідь, 2004. – 384с.
- Гуляс І. А. Методика викладання психології : навчальний посібник. Київ : Видавництво «Людмила», 2018. 404 с.
- Кісарчук З. Г. (у співавторстві) Психологічна допомога постраждалим внаслідок кризових травматичних подій : [методичний посібник / за ред. З. Г. Кісарчук. – К. : ТОВ «Видавництво «Логос», 2015. – 207 с.
- Литвиненко С. А. Основи ігротерапії: навч. посіб. / С. А. Литвиненко ; Півд. наук. центр АПН України. – О. : ПНЦ АПН України, 2007. – 199 с.
- Виноградова В. Є., Юрченко В. І. Психологія вищої освіти: теоретичні та практичні аспекти: навч. посіб. 2-е вид. Київ: Видавництво Ліра-К, 2020. 296 с.
- Климчук В. О. Психологія посттравматичного зростання: монографія / В. О. Климчук ; Національна академія педагогічних наук України, Інститут соціальної та політичної психології. – Кропивницький : Імекс-ЛТД, 2020. – 125 с.
- Керівництво МПК з психічного здоров'я та психосоціальної підтримки в умовах надзвичайної ситуації : [пер. з англ.] / Міжвідомчий постійний комітет. – Київ : Унів. вид-во ПУЛЬСАРИ, 2017. – 216 с.
- Психосоціальна підтримка в умовах надзвичайних ситуацій: підхід резилієнс : посібник з проведення тренінгу / [Н. Гусак, В. Чернобровкіна, В. Чернобровкін, А. Максименко, С. Богданов, О. Бойко ; за заг. ред. Н. Гусак] ; Нац. ун-т «Кієво-Могилянська академія». – Київ : НаУКМА, 2017. – 174 с.
- Підготовка вчителів до розвитку життєстійкості/стресостійкості у дітей в освітніх навчальних закладах: Навч.-метод. посіб. / Богданов С.О., та ін.; заг. ред. Чернобровкін В.М., Панок В.Г. – Київ: Унів. вид-во ПУЛЬСАРИ, 2017. – 208 с.
- Перша психологічна допомога : посіб. для тренера / уклад. : Гірник А. М., Чернобровкіна В. А.,— Київ : Унів. Вид-во ПУЛЬСАРИ, 2017. — 96 с. : іл., табл.
 - Журавель А.П. Психологічний супровід оперативно-службової діяльності особового складу підрозділів охорони державного кордону України 2006 года: Автореф. дис... канд. психол. наук: 19.00.09 / А.П. Журавель; Нац. акад. Держ. прикордон. служби України ім. Б. Хмельницького. – Хмельницький, 2006. – 20 с.
 - Караяном А. Г. Психологічна реабілітація учасників бойових дій // Психологічна реабілітація учасників бойових дій / Під ред. А. Г. Караяном, М. С. Полянського. - М, 2003.
 - Петер С. Л. Психологічна допомога особам, які перенесли психотравмуючий стрес. - М., 2001.
 - Заїка В. М. Динамічна модель особистісних трансформацій в умовах подолання кризових станів особистості / Віталій Заїка // Соціальна психологія. – 2009. – № 1. – С. 69-76.